



DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Szczecin, dnia 10 grudnia 2024 r.

Poz. 6088

UCHWAŁA NR IX/75/2024 RADY MIEJSKIEJ MIELNA

z dnia 29 października 2024 r.

w sprawie utworzenia Rady Seniorów Gminy Mielno oraz nadania jej Statutu

Na podstawie art. 5c ust. 2, ust. 5 i ust. 5a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1465) Rada Miejska Mielna uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Tworzy się Radę Seniorów Gminy Mielno.

2. Statut Rady Seniorów Gminy Mielno stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

3. Ekspertyza naukowa w zakresie powołania Rady Seniorów w Mielnie stanowi załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Mielna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego

Przewodniczący Rady Miejskiej Mielna

Maciej Starnawski

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr IX/75/2024

Rady Miejskiej Mielna

z dnia 29 października 2024 r.

Statut Rady Seniorów Gminy Mielno

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

§ 1.

Statut określa tryb wyboru członków i zasady działania Rady Seniorów Gminy Mielno.

§ 2.

Ileokroć w niniejszym Statucie jest mowa o:

- 1) Burmistrz - należy przez to rozumieć Burmistrza Mielna;
- 2) Przewodniczącym Rady Miejskiej - należy przez to rozumieć Przewodniczącego Rady Miejskiej Mielno
- 3) Radzie - należy przez to rozumieć Radę Seniorów Gminy Mielno;
- 4) Radzie Miejskiej - należy przez to rozumieć Radę Miejską Mielna;
- 5) Urzędzie - należy przez to rozumieć Urząd Miejski w Mielnie;
- 6) osobach starszych, osobach w wieku senioralnym, seniorach należy przez to rozumieć osoby, które ukończyły 60 rok życia.

§ 3.

1. Rada Seniorów Gminy Mielno jest organem o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym.
2. Celem działania Rady jest pobudzanie aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej, wykorzystanie potencjału działających organizacji osób starszych oraz podmiotów działających na rzecz osób starszych.
3. Do zadań Rady należy w szczególności:
 - 1) inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji społecznej osób starszych, wzmacniania ich aktywności obywatelskiej oraz służących ochronie praw i poszanowania godności osób w wieku senioralnym;
 - 2) podejmowanie działań mających na celu wykorzystanie potencjału i czasu osób starszych na rzecz inicjatyw środowiskowych, w tym w zakresie kultury, sportu, rekreacji i edukacji;
 - 3) zapobieganie marginalizacji seniorów oraz przełamywanie stereotypów na temat starości i osób starszych;
 - 4) współpraca z władzami miasta przy rozstrzyganiu istotnych problemów dotyczących potrzeb i oczekiwań osób w wieku senioralnym, w tym opiniowanie i konsultowanie spraw dotyczących seniorów przedłożonych przez Burmistrza lub Przewodniczącego Rady Miejskiej;
 - 5) formułowanie i przedstawianie propozycji dotyczących krótko i długoterminowych działań na rzecz osób starszych;
 - 6) określanie potrzeb osób w wieku senioralnym, w tym w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, pomocy społecznej i usług opiekuńczych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
 - 7) współpraca z organizacjami i instytucjami zajmującymi się problemami osób starszych;
 - 8) upowszechnianie wiedzy o potrzebach i uprawnieniach osób w wieku senioralnym;
 - 9) upowszechnianie informacji o działaniach podejmowanych na rzecz osób starszych.

Rozdział 2

Skład Rady i tryb wyboru jej członków

§ 4.

1. Rada liczy do piętnastu członków - przedstawicieli osób starszych oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiot prowadzący uniwersytet trzeciego wieku, pochodzących z publicznego naboru, z zastrzeżeniem zapisów ust. 2 i 3.
2. Członkami Rady, o których mowa w ust. 1, mogą być wyłącznie mieszkańcy Gminy Mielno, którzy ukończyli 60 rok życia oraz nie zostali skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne.
3. Członkami Rady, o których mowa w ust. 1 nie mogą być osoby, które nie mają prawa wybierania zgodnie z art. 10 § 2 Kodeksu wyborczego.
4. Członkowie Rady są powoływani przez Radę Miejską.
5. Kadencja członków Rady trwa 5 lat jednak nie dłużej niż kadencja Rady Miejskiej Mielna.

§ 5.

1. Burmistrz ogłasza nabór kandydatów na członków Rady, o których mowa w § 4 ust. 1, poprzez zamieszczenie ogłoszenia:
 - 1) na stronie internetowej Urzędu;
 - 2) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu;
 - 3) na tablicy ogłoszeń w Urzędzie;
 - 4) na tablicach ogłoszeń sołectw i rad osiedli;
2. Zgłoszenia kandydatów na członków Rady dokonywane są:
 - 1) indywidualnie przez kandydatów - zgłoszenia wymagają zebrania przez kandydata dziesięć podpisów poparcia udzielonych mu na liście poparcia, sporządzonej według wzoru określonego przez Burmistrza, przez osoby zameldowane w Gminie Mielno, które ukończyły 60 rok życia, z podaniem swych imion, nazwisk, adresów i daty urodzenia. Jedna osoba starsza może udzielić poparcia tylko jednej osobie kandydującej. Przepis § 4 ust. 3 stosuje się odpowiednio.
 - 2) przez uprawnione organy statutowe podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku.
3. Zgłaszanie kandydatów następuje w formie pisemnej, według wzoru określonego przez Burmistrza, do którego należy załączyć:
 - a) oświadczenie kandydata o wyrażeniu zgody na kandydowanie i powołanie do Rady;
 - b) oświadczenie kandydata o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych;
 - c) oświadczenie kandydata o niekaralności za przestępstwo umyślne;
 - d) listę poparcia - w przypadku zgłoszeń, o których mowa w ust. 2 pkt 1;
 - e) kopię (odpis) dokumentu potwierdzającego status prawny podmiotu zgłaszającego - w przypadku zgłoszeń, o których mowa w ust. 2 pkt 2.
4. Termin zgłaszania kandydatów wynosi 30 dni od daty zamieszczenia ogłoszenia o naborze.

§ 6.

1. Zgłoszenia kandydatów pod względem formalnym weryfikować będzie doraźna komisja powołana przez Burmistrza, w skład której wchodzi radny Rady Miejskiej wskazany przez Przewodniczącego Rady Miejskiej i dwóch pracowników Urzędu wskazanych przez Burmistrza.
2. Weryfikacja polega na sprawdzeniu kompletności i poprawności formularzy zgłoszeniowych. W przypadku, gdy zgłoszenie zawiera braki formalne, Burmistrz wzywa do ich uzupełnienia w terminie 7 dni od dnia

doręczenia stosownego wezwania. W przypadku nieusunięcia braków w terminie, zgłoszenie nie podlega dalszemu rozpatrzeniu.

3. W przypadku zgłoszenia kandydatów w liczbie równej lub mniejszej niż wskazana w § 4 ust. 1 wszyscy kandydaci stają się członkami Rady.
4. W przypadku zgłoszenia większej liczby kandydatów niż wskazana w § 4 ust. 1, Komisja zarządza wybory do Rady w terminie 30 dni od daty zakończenia naboru.

§ 7.

1. Wyboru członków Rady spośród osób, o których mowa w § 6 ust. 4 dokonują kandydaci zgłoszeni do Rady spośród siebie.
2. Wybór odbywa się poprzez głosowanie tajne, w którym kandydat może oddać po jednym głosie maksymalnie na piętnaście osób umieszczonych na karcie do głosowania w porządku alfabetycznym, zaznaczając znak "X" obok nazwiska wybranego kandydata.
3. W przypadku zaznaczenia na karcie więcej niż piętnastu znaków "X", głos uznaje się za nieważny.
4. W skład Rady wybranych zostanie piętnaście osób, które uzyskały kolejno największą liczbę głosów. W przypadku równej liczby głosów przeprowadza się ponowne głosowanie spośród osób, które uzyskały tę samą liczbę głosów.
5. Kandydaci, którzy nie zostali członkami Rady, tworzą listę rezerwową zgodnie z liczbą uzyskanych głosów.

Rozdział 3

Członkostwo w Radzie

§ 8.

1. Członkowie Rady pełnią swoją funkcję społecznie i nie przysługuje im z tego tytułu wynagrodzenie ani dieta.
2. Członkowie Rady są równi w prawach i obowiązkach.
3. Członkowie Rady są zobowiązani brać czynny udział w pracach Rady.
4. Każdemu członkowi Rady przysługuje inicjatywa uchwałodawcza w sprawach będących przedmiotem działalności Rady.
5. Każdy z członków Rady ma zapewniony dostęp do dokumentów Rady.
6. Członkowi Rady biorącemu udział w zorganizowanym wydarzeniu poza Gminą Mielno, na którym reprezentuje on Radę, mogą być zwracane, na jego wniosek, poniesione koszty, w tym koszty przejazdu na terenie kraju na zasadach określonych w aktualnym rozporządzeniu właściwego ministra w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. Decyzję w tej sprawie każdorazowo podejmuje Burmistrz Mielna.
7. Maksymalna wysokość podlegająca zwrotowi jednorazowo dla jednej osoby wynosi 10 % minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dniu wyjazdu.

§ 9.

1. Wygaśnięcie członkostwa w Radzie przed upływem kadencji następuje:
 - 1) na wniosek członka;
 - 2) wskutek śmierci członka.
2. Odwołanie członkostwa w Radzie przed upływem kadencji następuje:
 - 1) na wniosek podmiotu, który zgłosił kandydaturę członka;
 - 2) w przypadku, gdy członek stał się trwale niezdolny do pełnienia swojej funkcji;

- 3) w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności członka na trzech kolejnych posiedzeniach Rady po uprzednim poinformowaniu członka o zamiarze odwołania;
 - 4) na wniosek Rady poparty uchwałą podjętą zwykłą większością głosów w głosowaniu tajnym, w obecności co najmniej $\frac{3}{4}$ składu Rady.
3. W przypadku możliwości uzupełnienia składu Rady powołuje się kolejną osobę z listy rezerwowej, o której mowa w § 7 ust. 5, a w razie wyczerpania listy rezerwowej skład Rady nie zostaje uzupełniony.

Rozdział 4

Organy i tryb działania Rady

§ 10.

1. Pierwsze posiedzenie Rady zwołuje Burmistrz w terminie 30 dni od daty powołania jej składu.
2. Pierwsze posiedzenie Rady do chwili wyboru przewodniczącego Rady prowadzi najstarszy wiekiem członek Rady obecny na posiedzeniu.

§ 11.

1. Rada na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród swoich członków przewodniczącego.
2. Na wniosek przewodniczącego Rada wybiera spośród swoich członków wiceprzewodniczącego i sekretarza.
3. Wyboru przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza Rada dokonuje w głosowaniu tajnym zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków Rady. W tym samym trybie następuje odwołanie z tych funkcji.

§ 12.

1. Rada pracuje na posiedzeniach.
2. Posiedzenie Rady uważa się za ważne, gdy uczestniczy w nim co najmniej połowa członków Rady, w tym przewodniczący lub wiceprzewodniczący.
3. Posiedzenia Rady odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał.
4. Posiedzenia Rady zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy lub na wniosek co najmniej $\frac{1}{3}$ liczby członków Rady.
5. W przypadku zwołania posiedzenia na wniosek co najmniej $\frac{1}{3}$ liczby członków Rady, przewodniczący wyznacza termin posiedzenia Rady w ciągu 14 dni od dnia zgłoszenia wniosku.

§ 13.

1. Członkowie Rady są powiadamiani o terminie i miejscu posiedzenia nie później niż 7 dni przed terminem posiedzenia.
 1. Wraz z powiadomieniem o posiedzeniu członkowie Rady otrzymują porządek posiedzenia oraz materiały będące przedmiotem posiedzenia.
 2. Powiadomianie członków Rady odbywa się drogą pocztową lub elektroniczną na adres wskazany przez każdego z członków Rady.
 3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, termin wskazany w ust. 1 może ulec skróceniu, wówczas członkowie Rady powiadamiani są telefonicznie.
 4. W przypadku niemożności uczestniczenia w posiedzeniu, członek Rady przed wyznaczonym terminem posiedzenia:

- 1) jest zobowiązany powiadomić sekretarza Rady osobiście, telefonicznie lub drogą elektroniczną o swojej nieobecności;
- 2) może złożyć pisemnie lub przesłać drogą elektroniczną swoją opinię w sprawach będących przedmiotem posiedzenia.

§ 14.

1. Z posiedzenia Rady sporządza się protokół, który zawiera w szczególności:
 - 1) datę i miejsce posiedzenia;
 - 2) porządek posiedzenia;
 - 3) przebieg posiedzenia i streszczenie spraw będących przedmiotem posiedzenia;
 - 4) treść uchwał, opinii i wniosków;
 - 5) wyniki głosowania.
2. Załącznikami do protokołu są lista obecności z posiedzenia oraz materiały będące przedmiotem posiedzenia.
3. Protokół podpisuje przewodniczący lub, w razie jego nieobecności, wiceprzewodniczący oraz sekretarz.
4. Protokół, do którego nie wniesiono zastrzeżeń lub poprawek do kolejnego posiedzenia Rady, uważa się za przyjęty.

§ 15.

1. Pracami Rady kieruje jej przewodniczący, do którego zadań należy w szczególności:
 - 1) reprezentowanie Rady w stosunku do innych organów, instytucji i podmiotów;
 - 2) ustalanie porządku i terminu posiedzeń Rady;
 - 3) zwoływanie posiedzeń Rady;
 - 4) zapraszanie na posiedzenia Rady przedstawicieli organów, instytucji i podmiotów niereprezentowanych w Radzie;
 - 5) prowadzenie posiedzeń Rady;
 - 6) czuwanie nad terminowością i przebiegiem prac Rady;
 - 7) przedstawianie Radzie Miejskiej w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku, sprawozdania z działalności Rady w roku poprzednim.
2. W przypadku niemożności wykonywania zadań określonych w ust. 1 przez przewodniczącego Rady, zadania te wykonuje wiceprzewodniczący Rady.
3. Do zadań sekretarza Rady należy obsługa administracyjna Rady, w tym:
 - 1) sporządzanie protokołów z posiedzeń Rady;
 - 2) przygotowywanie informacji o pracy Rady do zamieszczenia na stronie internetowej Gminy Mielno;

§ 16.

1. Rada podejmuje decyzje w sprawach należących do zakresu jej działania w formie uchwał, opinii i wniosków.
2. W sprawach dotyczących gminy Rada może kierować zapytania lub wnioski w formie uchwały zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym.
3. Decyzje Rady zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków Rady.
4. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.
5. Głosowania Rady są jawne. Na wniosek członka Rady przewodniczący może zarządzić głosowanie tajne.

§ 17.

1. Rada rozpatruje sprawy wniesione pod jej obrady z własnej inicjatywy oraz przekazane jej do konsultacji lub opinii przez Burmistrza lub Przewodniczącego Rady Miejskiej.
2. Sprawy przekazane przez Burmistrza lub Przewodniczącego Rady Miejskiej Rada rozpatruje w terminie 30 dni od dnia ich przekazania przewodniczącemu Rady.
3. Na uzasadniony wniosek Burmistrza lub Przewodniczącego Rady Miejskiej, Rada powinna rozpatrzyć sprawę w krótszym terminie uzgodnionym przez przewodniczącego Rady z Burmistrzem lub Przewodniczącym Rady Miejskiej.
4. Nieprzedstawienie przez Radę opinii w terminie wskazanym w ust. 2 lub 3 uważa się za rezygnację z prawa do jej wyrażenia.

§ 18.

Obsługę organizacyjną i administracyjną Rady zapewnia Burmistrz.

§ 19.

Zmiany niniejszego Statutu mogą być dokonane w trybie przewidzianym dla jego nadania.

Dr Ewa Włodyka

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr IX/75/2024

Rady Miejskiej Mielna

z dnia 29 października 2024 r.

Ekspertyza naukowa (opinia) w zakresie: powołania Rady Seniorów w Gminie Mielno

W związku z nowelizacją ustawy o samorządzie gminnym (zgodnie z art. 5c ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.) rada gminy, z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk może utworzyć gminną radę seniorów. Rady seniorów uznaje się za realizację prowadzonej przez państwo polityki senioralnej.

O polityce senioralnej wspomina się w obszarze administracji publicznej najczęściej w kontekście organizacji służby zdrowia. Traktując seniorów jako beneficjentów sektora publicznego łatwo zapomnieć o wartościach, jakie mogą nieść ze sobą osoby określane jako seniorzy. Polska jest państwem, które prowadzi zaplanowaną politykę senioralną pod postacią Rad Seniorów na poziomie samorządu terytorialnego. Udowodnione jest stwierdzenie o korzyściach płynących z zaangażowania seniorów na poziomie jednostek samorządu terytorialnego jako administracji publicznej na poziomie lokalnym i regionalnym.

Polityka publiczna państwa wobec seniorów znajduje swoje odzwierciedlenie pod postacią umożliwienia przez ustawodawcę tworzenia organów opiniotwórczych, jakimi są rady seniorów (dalej: RS) na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.

Rada Seniorów jako element polityk publicznych w polskim ustroju politycznym

Zgodnie z art. 2 Konstytucji RP (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78 poz. 483) „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”. Z wynikającej z tego przepisu zasady państwa demokratycznego wyłania się również konieczność realizacji przez państwo szeroko rozumianego pluralizmu politycznego. Polityki publiczne pod postacią RS są rezultatem m.in. procesów decentralizacyjnych samorządu terytorialnego, prowadzących do samoorganizacji społeczności lokalnych, zwiększenia podmiotowości samorządności społeczności lokalnych dla części mieszkańców definiowanych jako seniorów. Jednocześnie

wraz ze zwiększającą się liczbą seniorów coraz istotniejsze staje się projektowanie a przede wszystkim realizacja polityk publicznych wobec osób starszych. Osobami starszymi (seniorami) określa się w zależności od stosowanej podstawy prawnej ludność w wieku 65 lat i więcej (lub 60 lat i więcej). W myśl ustawy o samorządzie gminnym, seniorem jest osoba powyżej 60. roku życia (wskazana przez ustawodawcę jako kompetentna do złożenia wniosku do rady gminy o utworzenie RS).

Jednostki samorządu terytorialnego w swojej działalności w coraz większym stopniu uwzględniają partycypację społeczną i współrządzenie - choć w różnym stopniu w zakresie ich tworzenia, realizacji czy samej infrastruktury współpracy (Włodyka, 2020). Ostatnie dziesięciolecia charakteryzują się rosnącym udziałem obywateli w zorganizowanych formach organów o charakterze konsultacyjno - doradczym (młodzieżowe rady samorządu terytorialnego, rady seniorów, rady kobiet rady działalności pożytku publicznego itd.). W zakresie form działania administracji publicznej z tradycyjnych, władczych metod przechodzi się do „rozwiązań umacniających rolę społeczeństwa w kształtowaniu polityk i rozstrzygnięć publicznych by stawać się ich podmiotem a nie jedynie przedmiotem (Barczewska-Dziobek, 2014, s.145 i nast.). Jednakże budowa, wskazywanie kierunku i utrwalanie partycypacji (w tym przypadku seniorów) w obrębie public policy wymaga odpowiednich warunków: skutecznych regulacji prawnych, utrwalonej praktyki, wypracowanych standardów współpracy. Partycypacja w tym zakresie jest nie tylko jedną z cech demokracji. W sensie instytucjonalnym powinna być bowiem postrzegana jako unormowana wprost lub pośrednio (dopuszczalna) formuła wyrażania opinii lub decydowania o istotnych dla społeczeństwa sprawach (Niżnik- Dobosz, 2014). Temu zadaniu w myśl ustawodawcy sprzyjać mają nowelizacje ustaw z zakresu samorządu terytorialnego w Polsce.

Na rolę seniorów w politykach publicznych zwrócili uwagę m.in. Beard i Williamson. Skupiając się nad badaniami seniorów, rozróżniając ich role odgrywane przez duże, zinstytucjonalizowane organizacje oraz mniejsze grupy oddolne (Beard and Williamson, 2011). Istotne jest, by narzędzia, jakie może zaoferować państwo jako ustawodawca dla realizacji polityki senioralnej, były zbieżne z celami, jakie chce osiągnąć angażując ich do życia publicznego (najczęściej na poziomie lokalnym i regionalnym). Tym narzędziem jest umożliwienie funkcjonowania RS na poziomie samorządu terytorialnego.

W obrębie regulacji normatywnych poszczególnych polityk publicznych już sami seniorzy są w różny sposób definiowani (m.in. regulacje krajowe a unijne). Zmienną może tu być status zawodowy (osoby czynne zawodowo lub przebywające na emeryturze). Biorąc pod uwagę jedynie kryterium wieku, odmienne są rozwiązania w różnych państwach na świecie, nie jest to więc cecha charakterystyczna jedynie dla Polski. Noguchi i Shang dolną granicę wieku określają jako równą lub większą od 60 lat (Noguchi and Shang, 2023). Znaczenie w tym zakresie mają przepisy m.in. wieku emerytalnego w danym państwie lub definiujące politykę społeczną. Inaczej bowiem kształtują się założeniu polityki senioralnej osób niesamodzielnych w zaawansowanym wieku a inaczej osób samodzielnych. Polityką senioralną jednych i drugich w systemie politycznym RP przypisano Ministerstwu Rodziny i Polityki Społecznej z jej organem opiniodawczym: Rady do spraw Polityki Senioralnej kadencji na lata 2020-2024. Ministerstwo realizuje w ten sposób obowiązek nałożony ustawą z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. poz. 1705). Sama ustawa osoby starsze w Polsce definiuje jako obywateli, którzy ukończyli 60. rok życia (taki wiek wynika z art. 4 ust. 1 ustawy).

Polityka senioralna obecna jest także w strategiach na poziomie samorządu terytorialnego, więc jako lokalna i regionalna publiczna polityka senioralna, nie tylko na poziomie centralnych regulacji. Ustawy ustrojowe poszczególnych szczebli jednostek samorządu terytorialnego (JST) oraz ustawy odrębne przewidują szczegółowe formy partycypacji. W ramach polityki senioralnej formę tę przedstawiać mają właśnie RS. Wśród seniorów samodzielnych należałoby wyodrębnić tych, którzy posiadają intencję do partycypacji społecznej. Do tych wydają się być skierowane przepisy dotyczące funkcjonowania RS, reprezentujących z kolei całe środowisko seniorów. Jak wskazują doświadczenia autorki, do zasiadania w RS angażują się często emerytowani lokalni społecznicy, osoby przed emeryturą bardzo aktywne zawodowo (lub odwrotnie - na emeryturze posiadające zasoby wolnego czasu), osoby znane w swoim lokalnym środowisku.

Stan realizacji w Polsce polityki senioralnej poprzez konstrukcję prawną „Rad Seniorów” na poziomie samorządu terytorialnego

W Polsce samorząd terytorialny podzielony został na trzy niezależne od siebie stopnie, które regulują właściwe ustawy ustrojowe: gminę (*Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, 1990); dalej: USG) i powiat (*Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym*, 1998; dalej: USP) (jako poziom lokalny) oraz samorząd wojewódzki (jako poziom regionalny) (*Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, 1998; dalej: USW). Samorząd terytorialny, jako znajdujący się najbliżej obywatela, a jednocześnie zdecentralizowany względem administracji centralnej, niesie ze sobą szereg charakterystycznych zadań. Przykładowo, art. 7 USG ujmuje te zadania własne jako „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty”. Wśród tego otwartego katalogu przez ustawodawcę, wymieniona została także i polityka senioralna. Od niedawna podobne zapisy odnaleźć można i w dwóch pozostałych ustawach samorządowych.

Gminne rady seniorów można było w Polsce powoływać od lat, ale tylko na podstawowym poziomie samorządu-gminy. Mechanizm RS wprowadzono w 2013 r. do USG. Dodany do katalogu zadań własnych gminy art. 5c ustawy wskazuje, że jest to ciało o charakterze doradczym i konsultacyjnym, reprezentujące środowiska osób starszych. Stąd, w Polsce rada seniorów stanowi instytucję stosunkowo nową z jednej strony, gdyż art. 5c US. (regulujący jej funkcjonowanie) został dodany przez ustawę z 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym dekadę temu. Z drugiej strony, te niewiele ponad dziesięć lat funkcjonowania zapisu o RS stanowi prawie połowę czasu przejścia systemu politycznego Polski z reżimu komunistycznego do demokratycznego (od 1989 r.). Co istotne, mechanizm ten został przez ustawodawcę przewidziany ówczas jedynie na poziomie gminy.

Większość rad w Polsce utworzono więc na podstawie nowego przepisu (art. 5c) Ustawy z dnia 11 października 2013 roku o zmianie ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. 2013 poz.1318). Co prawda rady seniorów pojawiały się już wcześniej, ale były wynikiem skutecznej determinacji lokalnego środowiska seniorów i otwartości lokalnych władz, niż bezpośrednich rozwiązań normatywnych. Zapisu tego nie przewidywały ustawy na poziomie powiatu i województw. Jednakże analogicznie ustawodawca potraktował istniejące młodzieżowych rad gminy, gdzie

również przepisy najpierw dopuszczały ich funkcjonowanie na najniższym poziomie samorządu, dopiero po czasie dopuszczając taką możliwość na wyższych szczeblach.

(Włodyka, 2015).

Stan funkcjonowania Rad Seniorów

Na poziomie gminy funkcjonował zapis o możliwości utworzenia RS od 2013r. Według różnych badań zidentyfikowanych zostało 76 RS w Polsce funkcjonujących do 2013 roku (Starzyk, 2014) lub 50 rad seniorów lub ciał dialogu społecznego (Zielińska, 2015). Wiśniewski przeanalizował z kolei dynamizm powstawania RS oraz ich funkcjonowanie w rok od nowelizacji ustawy o samorządzie gminnym (Wiśniewski, 2015). Jak wynika z jego badań, mimo wzrostu świadomości znaczenia i roli seniorów we współczesnym świecie rady seniorów nie stały się zjawiskiem powszechnym, mimo że nastąpił swoisty wysyp RS w roku 2014. Wtedy powstało 71 takich rad, w 2015 r. - 131. Ostatecznie jednak nie stały się one zjawiskiem powszechnym, tendencja wzrostu po wprowadzeniu bezpośredniej regulacji umożliwiającej łatwiejsze powstawanie RS zmalała po pierwszym okresie ekscytacji. Do 2019 r. wśród 2477 gmin, powstało około 380 rad. Najwięcej w województwach: mazowieckim (39), śląskim (38), dolnośląskim (34) najmniej w: podlaskim (13). Z badań przeprowadzonych przez Emilię Lewicką-Kalkę wynika, że 64 % inicjatorów powołania RS stanowili przedstawiciele administracji samorządowej, 19 % - seniorzy, 11 % - reprezentanci organizacji pozarządowych (Lewicka-Kalka, 2020). Według innych pomiarów jeszcze w 2019 roku Polsce funkcjonowało jedynie około 350 rad seniorów na 2477 gmin (*Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa*, 2019). W praktyce zaobserwowano jednak niedostateczną aktywność rad seniorów, próby ich upolitycznienia, jak również różnice w ich aktywności w poszczególnych częściach kraju (Salachna and Szafranek, 2023, s. 202-203).

Z praktycznego punktu badań nad funkcjonowaniem RS do 2023 r., ujawniły trudności w określaniu przez RS celów i precyzowaniu działań, które mogły podejmować we współpracy z samorządami. Tezę wypływającą z badania Kłaman i Mikulskiej jest niewystarczający zakres

dotychczasowych regulacji ustawowych w tym zakresie, wskazujący na kierunek takiej partycypacji seniorów (Klaman and Mikulska, 2016).

Zmiany normatywne ustaw ustrojowych w 2023 dotyczące Rad Seniorów

11 kwietnia 2023 r. weszła w życie nowelizacja ustaw ustrojowych: o samorządzie gminnym, samorządzie powiatowym oraz o samorządzie województwa z 9 marca 2023 roku (Dz.U. 2023 poz. 572). Jak wskazano w opinii Senatu do projektu ustawy, celem ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa, było stworzenie podstawy prawnej do powoływania rad seniorów na szczeblu powiatowym oraz wojewódzkim, po drugie – modyfikacja obowiązującej regulacji dotyczącej rad seniorów w samorządzie gminnym, zmierzająca do zapewnienia większej skuteczności w powoływaniu tych rad (*Opinia do ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie, 2023*).

Nowelizacja, wprowadzając zasadniczo jednolite regulacje na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego, opiera się na zdefiniowaniu RS jako ciał o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym. Tym samym zwiększyła rolę RS w funkcjonowaniu samorządów i wprowadziła przepis, zgodnie z którym rada gminy, rada powiatu i sejmik województwa są zobowiązane do utworzenia rady seniorów, jeśli z wnioskiem wystąpi określona liczba osób. Oznacza to, że zwiększyły się również zakresy zadań własnych powiatu oraz samorządu województwa. Na przykładzie dodanego art. 10c. 1. „Województwo sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności danego regionu”. Na podstawie powyższych zapisów można stwierdzić, że do zadań własnych odpowiednio gminy, powiatu i województwa dodał ustawodawca w sposób obligatoryjny sprawy polityki senioralnej.

W myśl znowelizowanych przepisów RS składają się z przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących uniwersytety trzeciego wieku. Rada gminy mogła do tej pory (a więc fakultatywnie) utworzyć RS z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk. Nowelizacja wprowadza obligatoryjne z kolei zmiany, zgodnie z

którymi rada gminy, rada powiatu i sejmik województwa będą zobowiązane do utworzenia rady seniorów, jeśli z wnioskiem wystąpi określona w ustawie liczba osób. W przypadku gminy do 20 tys. mieszkańców (do tej grupy kwalifikuje się gmina Mielno), jeśli wystąpi o to co najmniej 50 mieszkańców tej gminy, którzy ukończyli 60 lat.

Rada gminy będzie miała obowiązek rozpatrzyć wniosek w terminie nie dłuższym niż trzy miesiące od dnia jego złożenia. Jednocześnie podmioty uprawnione do inicjowania procedury RS nie muszą działać na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego, gdyż ustawa takiego ograniczenia nie wskazuje. Nowelizacja wskazuje za to, że rada gminy, powiatu lub sejmiku województwa tworząc RS nadaje jej statut. Ma on określić w szczególności:

- a) tryb i kryteria wyboru jej członków, zasady i tryb jej działania;
- b) długość jej kadencji (z zaznaczeniem, że kadencja nie może trwać dłużej niż kadencja organu uchwałodawczego samorządu, tj. rady gminy/powiatu/sejmiku wojewódzkiego), na terenie której funkcjonuje RS;
- c) zasady wygaśnięcia mandatu i odwołania jej członków;
- d) zasady zwrotu kosztów poniesionych przez członków rady, w tym ich maksymalną wysokość podlegającą zwrotowi.

Przepisy przewidują, że członkowi RS za udział w posiedzeniach tej rady lub w zorganizowanym wydarzeniu, na którym reprezentuje on gminną radę seniorów, mogą, na jego wniosek zostać zwrócone poniesione koszty, w tym koszty przejazdu na terenie kraju związane z udziałem w posiedzeniu RS lub w zorganizowanym wydarzeniu, na którym jej członek reprezentuje ten organ. Zwrot może być dokonany na podstawie dokumentów, w szczególności rachunków, faktur lub biletów, potwierdzających poniesione wydatki lub informacji o wysokości poniesionych kosztów przejazdu samochodem. Sejm przyjął poprawki Senatu doprecyzowując, że jeśli organ uchwałodawczy jednostek samorządu terytorialnego zdecydował o zwracaniu takich kosztów, musi określić w statucie zasady zwrotu kosztów, w tym ich maksymalną wysokość podlegającą zwrotowi. Od 2023r. sytuacji, gdy seniorzy chcą funkcjonować w zakresie współpracy z innymi RS, odbywania szkoleń, istnieje wyjątek od zasady niefinansowania RS przez samorządy. Członkowi RS biorącemu udział w posiedzeniach

RS lub w zorganizowanym wydarzeniu, na którym reprezentuje on RS, mogą być zwracane, na jego wniosek, poniesione koszty, w tym koszty przejazdu na terenie kraju związane z udziałem w posiedzeniu gminnej rady seniorów lub w zorganizowanym wydarzeniu, na którym reprezentuje on gminną RS, na podstawie dokumentów, w szczególności rachunków, faktur lub biletów, potwierdzających poniesione wydatki lub informacji o wysokości poniesionych kosztów przejazdu samochodem. Na aparaty pomocnicze organów wykonawczych samorządu terytorialnego (w tym przypadku urząd gminy) nałożono obowiązek zapewnienia obsługi administracyjno-biurową RS.

Choć RS jest ciałem o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym, nowe przepisy wyposażają radę w nowe narzędzia. Może ona kierować zapytania lub wnioski do organu wykonawczego w formie uchwały. Uchwała taka powinna zawierać krótkie przedstawienie stanu faktycznego będącego jej przedmiotem oraz wynikające z niej pytania. Organy wykonawcze są obowiązane udzielić odpowiedzi na piśmie, nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania uchwały.

Na niebezpieczeństwo „uzbrojenia” rad seniorów w kompetencje zadawania wiążących do odpowiedzi wójta, starostę lub marszałka województwa pytań w formie uchwał zwraca uwagę Adrian Pokrywczyński ze Związku Powiatów Polskich. Wskazuje że ciało konsultacyjno-doradcze jakim jest rada seniorów powinno móc zadawać pytania w zakresie polityki senioralnej lub rzeczy, które mogą wiązać się z życiem codziennym na terenie danej jednostki. Natomiast w ustawie użyto sformułowania „w sprawach dotyczących gminy/powiatu/województwa”, a więc wykraczające poza tematykę „polityki senioralnej” (Horbaczewski, 2023).

Na zakończenie zmian legislacyjnych dotyczących RS w 2023 r. warto wspomnieć, że rady gmin, rady powiatów oraz sejmiki województw w gminach, powiatach oraz województwach, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy utworzono gminne rady seniorów, powiatowe rady seniorów oraz wojewódzkie rady seniorów, dostosują statuty rad seniorów do wymagań ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie zmieniającej przepisy samorządowe ustawy.

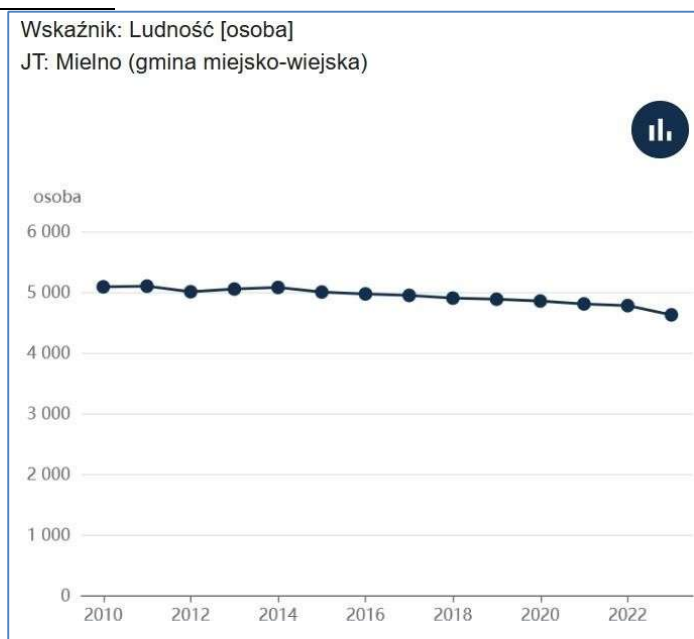
Charakterystyka demograficzno-społeczna gminy Mielno

Gmina Mielno leży w makroregionie północno-zachodnim, w myśl podziału ustrojowo-administracyjnego: w województwie zachodniopomorskim, powiecie koszalińskim. W jej skład wchodzi miasto Mielno (po zmianie statusu miejscowości w 2017r.; jednocześnie jest to siedziba gminy; miasto podzielone jest na dwie jednostki pomocnicze: osiedle Unieście oraz osiedle Centrum). Pozostałe jednostki pomocnicze gminy obejmują siedem sołectw (Gąski, Gąski – Osiedle, Sarbinowo, Chłopy, Niegoszcz oraz Mielenko).

Obszar gminy podzielony jest na potrzeby statystyczne na obszar miasta w gminie miejsko-wiejskiej oraz obszar wiejski. Według danych z 1 stycznia 2017 r. powierzchnia miasta wynosiła 33,45 km², co stanowiło 53,8% powierzchni gminy.¹ Powierzchnia gminy od 2023r. (po odłączeniu sołectwa Łazy do gminy Sianów) wynosi 55,00 km².² Do obszaru miasta włączony jest obszar jeziora Jamno o powierzchni 22,40 km² (10. co do wielkości jezioro w Polsce), co stanowi 67% powierzchni miasta. Większość miejscowości utrzymuje się głównie z sezonowej w okresie letnim turystyki³, co wpływa na charakterystykę m.in. życia społecznego w podziale na okres „sezonu letniego” (trwający około dwóch miesięcy) i znacznie mniej aktywny okres „posezonowy” (trwający pozostałe w roku dziesięć miesięcy). Gmina Mielno reprezentuje charakterystyczną dla nie tylko gmin miejsko-wiejskich, ale i na tle europejskich samorządów

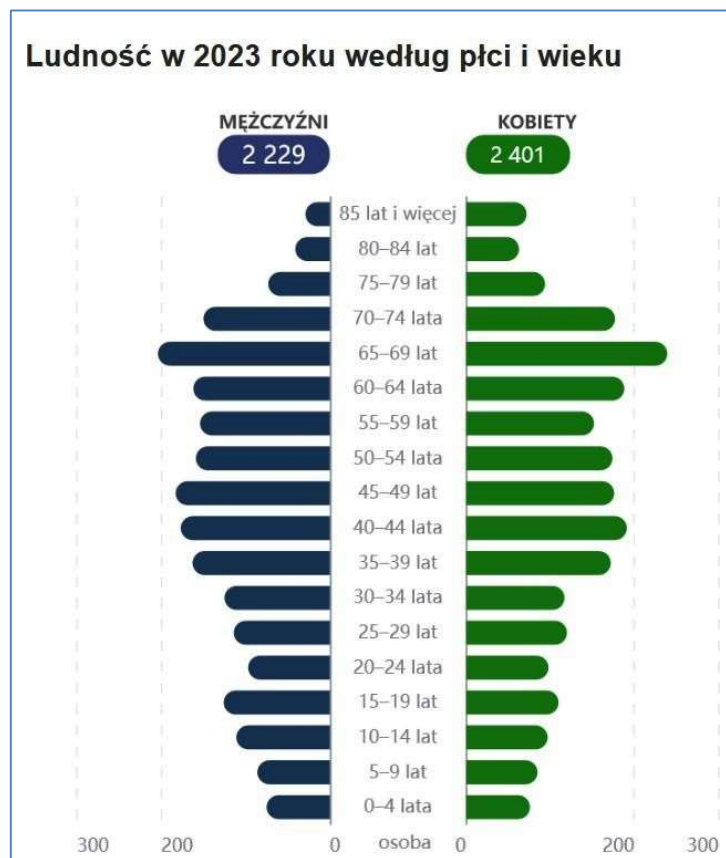
¹ Źródło: Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2017 r. , <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2017-r-7,14.html>. ² Źródło: <http://eregion.wzp.pl/gminy/mielno>. ³ Tamże.

lokalnych, tendencję malejącej populacji (z 5092 osób według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2010 r., do 4630 mieszkańców w roku 2023).



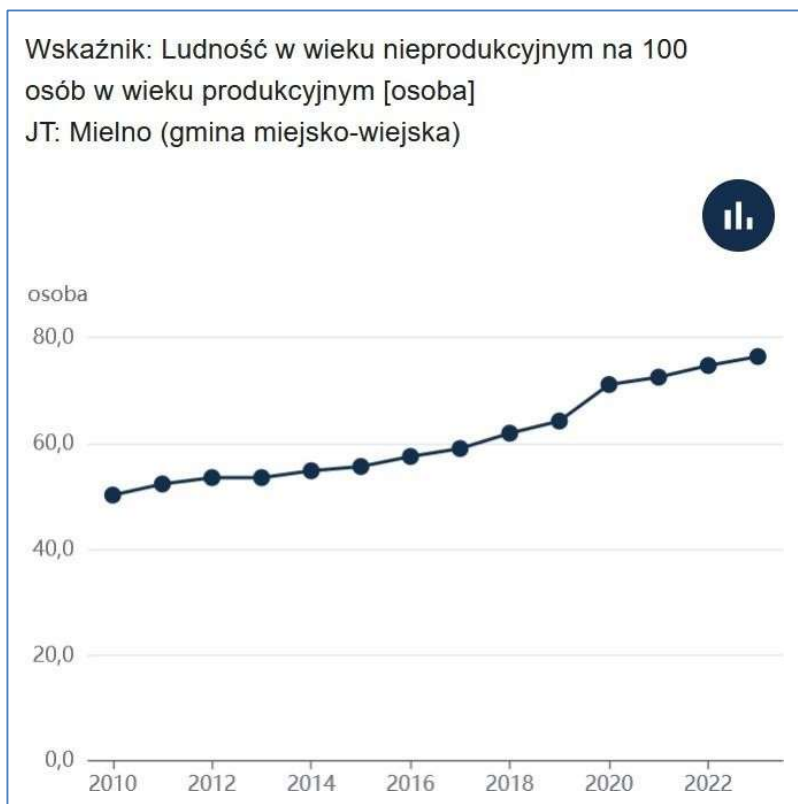
Źródło: <https://svs.stat.gov.pl/4487/17/31>.

Najliczniej reprezentowaną grupą wiekową w gminie Mielno w 2023r. były osoby w wieku między 65 a 69 rokiem życia, z przewagą kobiet (obie te tendencje są charakterystyczne również dla lat ubiegłych oraz reszty kraju).



Źródło: <https://svs.stat.gov.pl/4487/17/31>.

Ludność gminy Mielno w wieku nieprodukcyjnym wynosi aż 76,4 osoby na 100 osób w wieku produkcyjnym, wykazując coroczną tendencję wzrostową.



Źródło: <https://svs.stat.gov.pl/4487/17/31>.

Jednocześnie, liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym (przede wszystkim seniorów) jest usytuowana powyżej średniej gmin powiatu koszalińskiego.



Źródło: <https://svs.stat.gov.pl/4487/17/31>.

Gmina Mielno posiada w swoich lokalnych zasobach obiekty, które do tej pory aktywnie angażując seniorów, mogą wspomóc realizację działań dedykowanych seniorom wskazanych przez RS swoim zapleczem infrastrukturalnym (m.in. Centrum Kultury w Mielnie, świetlice wiejskie, MOPS, Skarbnica

Wioski Rybackiej w Chłopach). Organ wykonawczy (Burmistrz Mielna) wraz z instytucjami kultury, jednostkami i zakładem budżetowym gminy posiada zasoby pozwalające na realizację merytorycznych założeń opiniodawczo-konsultacyjnych RS. Możliwości prawidłowego funkcjonowania działania RS zabezpiecza w myśl ustawodawcy biuro rady.

Gmina charakteryzuje się aktywnym zaangażowaniem społeczności lokalnej w kształtowanie rzeczywistości społecznej w swoich „małych ojczyznach”. Zaangażowanie w sformalizowane formy partycypacji obywatelskiej przejawia się w funkcjonowaniu licznych

dwudziestu organizacji pozarządowych (w tym trzech kół gospodyń wiejskich)² i ich aktywnej działalności, wskazując na zaangażowanie społeczne mieszkańców gminy i skuteczną realizację celów statutowych trzeciego sektora w oparciu o współpracę międzysektorową z

samorządem mieleńskim. Aktywność ta wyróżnia się na tle województwa zachodniopomorskiego (Włodyka, 2020).

W gminie Mielno funkcjonują ponadto zorganizowane formy organów o charakterze konsultacyjno - doradczym (Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego od 2015.r., Młodzieżowa Rada Gminy Mielno od 2016r.).

W obszarze oczekiwań i potrzeb seniorów argumentem decydującym ze strony ustawodawcy jest złożenie wniosku o utworzenie RS, podpisanego przez co najmniej 50 mieszkańców gminy, którzy skończyli 60 lat.³

Wnioski

W opracowaniu poddano analizie zasadność i mechanizm włączenia osób starszych w procesy decyzyjne na lokalnym i regionalnym szczeblu jednostek samorządu terytorialnego poprzez utworzenie gminnej Rady Seniorów w gminie Mielno. Analiza objęła sytuację demograficzną gminy, oczekiwań i potrzeb seniorów, dostępności lokalnych zasobów oraz możliwości działania rady.

Z dokonanej analizy wynika, iż rady seniorów są niewątpliwie potrzebne w obrębie polityk publicznych w zakresie polityki senioralnej, choćby na tendencje starzejącego się społeczeństwa. Seniorzy stanowiący coraz większy odsetek społeczeństwa dostali więc mechanizm realizacji partycypacji na poziomie lokalnym, mają mechanizm umożliwiający im stanie się także podmiotem a nie tylko przedmiotem regulacji normatywnych w samorządach. Narzędzie RS zostało przez ustawodawcę polskiego znowelizowane w 2023 r.

² Stan na rok 2024r., źródło: <https://www.mielno.pl/o-gminie/organizacje-pozarzadowe/wykaz-organizacji-pozarzadowych>.

³ Warunek ten został spełniony w czerwcu 2024r., jednak zasadnym jest weryfikacja formalna podpisów wskazanych we wniosku mieszkańców przez pracowników biura rady gminy.

Utworzenie RS może wpłynąć pozytywnie na faktyczną aktywizację wskazanej grupy wiekowej, gdyż, jak wskazują dotychczasowe badania, rady seniorów okazały się najsłabszą formą partycypacji społecznej w jednostkach samorządu terytorialnego. Mimo wzrostu świadomości znaczenia i roli seniorów we współczesnym świecie, rady seniorów nie stały się zjawiskiem powszechnym (Horbaczewski, 2023) a utworzenie mieleńskiej RS wspomogło w przeciwdziałaniu powyższemu zjawisku. Biorąc pod uwagę dotychczasowy poziom zaangażowania społecznego i chęć uczestnictwa w działaniach lokalnych przez seniorów mieleńskich, można wnioskować o wysokiej aktywności tejże grupy społecznej, wymagającej istnienia głosu doradczego dla organu wykonawczego w Mielnie. Wskazane byłoby przeprowadzenie badań wśród seniorów w celu zidentyfikowania ich potrzeb, oczekiwań i problemów (m.in. w zakresie zdrowia, pomocy społecznej, transportu, bezpieczeństwa, kultury, rekreacji itp.)

Osobnym pytaniem z kolei jest to, czy idea tworzenia organów doradczych reprezentujących wybraną według jakiegoś kryterium grupę członków wspólnoty samorządowej jest słuszna? ⁴ Regulacje ustrojowe na poziomie centralnym wspomagają aktywizację osób starszych, konieczną ze względu na zmiany wynikające z uwarunkowań demograficznych i społecznych także w gminie Mielno, a złożony przez seniorów wniosek o utworzenie gminnej rady seniorów jest tegoż potwierdzeniem.

Podsumowując, istnieją społeczne, demograficzne i ustrojowe podstawy do utworzenia Gminnej Rady Seniorów w gminie Mielno.

Bibliografia:

Barczewska-Dziobek, A. (2014) 'Rady seniorów jako instytucjonalne formy dialogu obywatelskiego na poziomie lokalnym', in *Dialog obywatelski. Formy, mechanizmy, bariery i perspektywy rozwoju*. Wydawnictwo Fundacji Centrum Rozwoju Lokalnego, pp. 143–149.

⁴ Warto w tym miejscu do analizy porównawczej wziąć pod uwagę Młodzieżowe Rady, które na bardzo podobnej podstawie w trzech ustawach samorządowych funkcjonują, będąc także organem konsultacyjno-doradczym-ale składającym się z młodzieży w danej społeczności. W przypadku RS – nie muszą być to jedynie ich przedstawiciele.

Beard, R.L. and Williamson, J.B. (2011) 'Social policy and the internal dynamics of the senior rights movement', *Journal of Aging Studies*, 25(1), pp. 22–33.

Horbaczewski, R. (2023) 'Łatwiej będzie utworzyć w gminie radę seniorów', *Prawo.pl*, 28 March. Available at: <https://www.prawo.pl/samorzad/rady-seniorow-nowe-przepisy,519834.html> (Accessed: 1 November 2023).

Klaman, M. and Mikulska, J. (2016) *Rady seniorów w działaniu*. Warszawa: Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”.

'Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78 poz. 483)'.

Lewicka-Kalka, E. (2020) 'Rady seniorów w Polsce: bariery i wyzwania/Senior citizens councils in Poland: barriers and challenges', in *Starość w drodze*, pp. 155–174. Available at: Wydawnictwo Naukowe Śląsk, <http://www.slaskwn.com.pl/sklep/starosc-w-drodze>.

Niżnik-Dobosz, I. (2014) 'Partycypacja jako pojęcie i instytucje demokratycznego państwa praw- nego i prawa administracyjnego', in *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*. Warszawa.

Noguchi, T. and Shang, E. (2023) 'Art engagement and psychological well-being among community-dwelling older adults in Japan: an observational cross-sectional study', *Public Health*, 222, pp. 178–185.

'Opinia do ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa (druk nr 924)' (2023). Kancelaria Senatu RP.

'Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa (druk sejmowy nr 2919)' (2019).

Salachna, J. and Szafranek, A. (2023) 'Instytucjonalny udział osób starszych w funkcjonowaniu samorządów terytorialnych: realia i założenia legislacyjne', *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 85(1), pp. 201–210.

Starzyk, K. (2014) *Zoom na rady seniorów. Diagnoza funkcjonowania*. Warszawa: Fundacja Stocznia.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (1998). (Sprawozdanie Burmistrza Mielna z dnia 30 marca 2023 r. z wykonania budżetu Gminy Mielno za 2022 rok).

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (1998). Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (1990). Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95.

Werner, J. and Wegrich, K. (2007) 'Theories of the Policy Cycle', in *Handbook of Public Policy Analysis. Theory, Politics and Methods*. 1st edn. Routledge.

Wiśniewski, P. (2015) 'Powolny proces tworzenia Rad Seniorów', *Polityka Senioralna. Pismo samorządowców, aktywistów, pracowników sektora wsparcia społecznego. Magazyn Fundacji ZACZYN*, (1), pp. 11–13.

Włodyka, E.M. (2015) 'Młodzieżowe Rady w samorządzie terytorialnym Pomorza jako nowe oblicze partycypacji obywatelskiej', in *25 lat Samorządu Terytorialnego. Polska - Pomorze - Chojnice*. Chojnice: Urząd Miejski w Chojnicach, p. 199.

Włodyka, E.M. (2020) *Razem czy osobno? Instytucjonalne i pozainstytucjonalne formy współpracy między samorządem terytorialnym a organizacjami pozarządowymi w województwie zachodniopomorskim*. Koszalin: Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej.

Zielińska, G. (ed.) (2015) *Zoom na rady seniorów: diagnoza i wyzwania: konferencja Ogólnopolskie spotkanie rad seniorów, Warszawa, 16 lutego 2015 r.* Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.